

Erik Dal

20. december 1922 – 2. november 2006

Erik Dal var en vidtfavnende humanist af den gammeldags stilfærdige type, der næppe mere kan finde plads i den udadvendte og selvpromoverende forlystelsespark, som politikere og administratorer slider for at omdanne kultur- og lærdomsinstitutioner i Danmark til. Dal var lidt af en Dickensfigur og kunne kokettere med det lettere kuriøse og utidssvarende hos sig. Alligevel fik han – heldigvis da – langvarig indflydelse på de områder, som han accepterede, og som accepterede ham. Det følgende skatter til hans upublicerede selvbiografi, skrevet i tre afsnit til Ordenskapitlet på Amalienborg (1972, 1984 og 1993). Den kan ifølge hans egen klausul benyttes til mindeord i *Danske Studier* og i Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, dog kun i referat, ikke i form af citater. Hans børn takkes for tilladelse til læsning og for lån af en kopi.

Først et summarisk rids af det biografiske. Erik Dal, med de ikke brugte fornavne Per Johan, var født 20. december 1922, som enebarn af forældre over 35 år; hans fader var folkeskolelærer. Barndomshjemmet i Vordingborg prægedes af gammeldags borgerdyd og en passende blanding af hans faders grundtvigianske og hans moders indremissionske holdning. Hele livet havde han et uproblematisk forhold til kirken som en given størrelse i et menneskes liv. Senest som 4-årig læste den lille dreng antikva og fraktur lige flydende, hvad der forståeligt nok isolede ham i grundskolen. Gymnasietiden betød en glædelig åbning imod såvel lærere som kammerater, med valg af matematisk linje og interesse for astronomi, indtil humaniora meldte sig med uafviselig styrke. Efter studentereksamen i 1941 læste han til cand.mag. i hovedfaget dansk med tysk og musik som bifag, hvoraf tysk siden bortvalgtes, da trefagsordningen afskaffedes. Ikke desto mindre bevarede Erik Dal kærligheden til og interessen for tysk kultur og dens indflydelse især på ældre dansk åndsliv og litteratur. Skønt han ellers var besynderligt uinteressert i store politiske linjer op til og under besættelsen, fulgte han bekymret krigsbegivenhederne, der gik ud over biblioteker, museer og universiteter i det

store naboland. En af hans bedste oplevelser senere i livet var i 1986 et 3-måneders studieophold i Wolfenbüttel for at registrere Danica på det store gamle bibliotek. Studietiden i København med bolig på Regensen fra 1946 og især deltagelsen i musikundervisning under professor Jens Peter Larsen knyttede en håndfuld venskaber, som skulle vise sig meget langvarige og holdbare. Perioden kaldte han siden lige så vigtig og vanskkelig i sit liv, som puberteten plejer at være. Forsinket af besættelsestidens uregelmæssigheder blev embedseksamen aflagt i 1949, og han indgik samme år ægteskab med Estrid (f. 1925), med hvem han var blevet forlovet i 1944. Efter nogle år med gymnasieundervisning, hvilket trods et fint pædagogikumsbevis absolut ikke var noget, han syntes, han duede til, fik han en ønskestilling som bibliotekar ved Det Kongelige Bibliotek 1953-1967; fra 1963 var han leder af Danske Afdeling. Fra 1952 til 1961 virkede han derudover som undervisningsassistent i metrik og sanghistorie på Københavns Universitet, helt uden sigte på fastansættelse; hans étsemesters lynkursus i dansk verslære var en fornøjelig og givende oplevelse for unge studerende, der skulle op til den frygtede mundtlige deleksamination i metrik og foredragslære ved forprøven. Fra 1965 til 1992 var han medlem af Danskfagets censorkorps – undertegnede gamle elev af ham (anno 1959) kom ved et tilfælde til at være eksaminator på hans sidste dag med mundtlig eksamen. Erik Dal tog i 1967 mod tilbudet om en faglederstilling i Bogvæsen på Danmarks Biblioteksskole, hvor han virkede til 1974, med bevidst distance til det studenteroprør og de ledelsesstrukturdrøftelser, der ellers optog den humanistiske verden efter 1968. Herfra gik vejen til administratorposten fra 1974 til 1991 på Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs stille kontor i baggården under Nationalmuseets klunkelejlighed ved Frederiksholms Kanal. Data synes at fortælle, at Dal i en levetid med stærkt vekslende konjunkturer for akademikere havde det held ikke at blive ramt af arbejdsløshed, men frit kunne bevæge sig, som hans lyster og interesser udviklede og ændrede sig.

I 1971 var Erik Dal blevet indvalgt i Det Kongelige Danske Videnskabskabernes Selskab, hvor han fungerede som redaktør 1975-1988, hvorefter han blev valgt til præsident for Selskabet 1988-1994. Han blev den første i embedet efter enevældens afskaffelse i 1848, der ikke var professor, og registrerede selv ærlig tvivl og forbavselse over at have vundet medlemsafstemningen. Det blev her bl.a. hans pligt at tilrettelægge og stå i spidsen for de festlige arrangementer omkring Selskabets 250-års jubilæum i 1992, hvad han skilte sig godt fra med den blanding af uopstlyt værdighed og dæmpet humoristisk ligefremhed, der var karakteristisk

Foto: Rigmor Mydtskov

for ham. I 1992 vendte han som pensionistforsker tilbage til Det Kongelige Bibliotek for med arbejdsplads i den traditionsrige Danske Sal at udvide Lauritz Niensens standardværk *Dansk Bibliografi 1482-1600* med et supplementsbind, redigere et revideret registerbind og foranstalte et fotografisk optryk af det oprindelige værks bind I-II (i 3 bind!), det hele udkom i 1996. Desuden redigerede han for biblioteket Grethe Larsens opslagsværk *Danske provinstryk 1482-1830*, I-VI, 1994-2001.

Erik Dals hustru Estrid døde i 2002 efter længere tids udmærkede sygdom, men selv om han var uvant med daglig husholdning, rettede han sig efter hendes bortgang bedre end ventet, og heller ikke en tiltagende Parkinsons syge kunne kue ham. Han vedblev at deltage i Videnskabernes Selskabs møder helt frem til det fatale fald den 17. juli 2005, der sendte ham på et plejehjem til en sørgelig ikke-eksistens, indtil døden indtraf den 2. november 2006. En meddelelse i Selskabet om H.C. Andersen i efteråret 2005 blev således ikke realiseret.

Skønt Erik Dal nåede topposter på det akademiske erhvervsmarked, husker han tilbageskuende, at han mest følte sig på sin rette plads som bibliotekar på Det Kongelige Bibliotek, som administrator i Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og som redaktør i Videnskabernes Selskab. Om biblioteksgerningen bruger han det billede, at mens hans evner og opgaver som gymnasieladjunkt dannede to forskudte cirkler, blev disse koncentriske i det daglige arbejde på biblioteket, bl.a. med diverse bibliografier. Årene på Det Danske Sprog- og Litteraturselskab fornemmede han som et sjældent privilegium: at kunne arbejde sammen med ældre og yngre forskere, sagkyndigt, tillidsfuldt og veloplagt. Redaktørhvervet i Videnskabernes Selskab skaffede ham kontakt med naturvidenskabelige og matematiske forskere, om hvis emner fra fuglesang til ligninger han tilegnede sig – som han udtrykte det – en alsidig uvidenhed.

Erik Dal var udpræget de lærde cirklers mand og blev i al diskretion drivende kraft i adskillige initiativer. Han kunne inspirere fagligt, men vigtigere endnu: han forstod også at jævne vejen for inspirationernes gang på jorden. Trods villig indrømmelse af medfødt upraktiskhed på mange områder var han en kender og kapacitet, når det gjaldt noget så konkret som boghåndværk og bogæstetik. Med en cicerolineal i hånden så han den kommende bog for sit indre øje og vidste, hvordan synet skulle oversættes til typografisk fagsprog. Mere end af det egentlige indhold af mange af de bøger, han var fader eller stod fadder til, fascineredes han af spillet mellem bevilgende instanser, forskere og bogtrykkere. I sin selvbiografi røber han, at det kun er få af Det Danske Sprog- og Littera-

turselskabs udgaver, han selv ville købe. Og når han fornemmede, at han havde fået skrevet eller gjort det, han ønskede på et bestemt fagområde, kunne han uden sentimentalitet og nostalgi skære det fra. Dagen efter, at han var holdt op på Det Kongelige Bibliotek, kom han igen som gæst på læsesalen og følte ikke noget ved det, hverken savn, fortrydelse, skadefryd eller befrielse.

Erik Dals videnskabelige forfatterskab er med hans egne ord næsten altid blevet til på opfordring udefra, og det skortede aldrig på ordrer og bestillinger – den eneste større bog, han skrev helt på eget initiativ, var *Danske H. C. Andersen-illustrationer 1835-1975*, udsendt i 1975, hundreåret for Andersens død. At Dal blev en førende Andersen-forsker og -udgiver, skyldtes i øvrigt en tilfældighed på Det Kongelige Bibliotek. I 1954 havde han som nyansat bibliotekar modtaget og opstillet Holger Laage-Petersens Andersen-samling, i 1955, 150-året for digterens fødsel, var han uden noget tidligere særligt forhold til ham blevet »udnævnt« til Det Kongelige Biblioteks Andersen-kender, og en skønne dag indså han, at han var blevet andersenianer, heldigvis en interesse, hans hustru kunne dele, endda med en langt bedre følelsesmæssig indlevelse i mennesket Andersen. Der fulgte løbende en række studier og mindre arbejder om fx oversættelser og illustrationer, og det førte videre til etableringen af en stærkt tiltrængt tekstkritisk udgave af Andersens *Eventyr* for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Dals andel, bind I-V med samtlige tekster og variantapparat, kom punktligt på digterens fødselsdag 1963-1967. Over hver rygs bindromortal anbragte Dal et bogstav, så der år for år langsomt stavedes EVENT – en for ham typisk invention. Desværre forsinkedes de afsluttende bind VI-VII med kommenterende tekster ved Erling Nielsen og dermed de resterende rygbogstaver Y og R, så udgaven først blev fuldført ved Flemming Hovmann i 1990. Dals bidrag i VI om tekstkritik havde da ligget færdig i korrektur i en del år. Ironien i det længe ufuldførte ord på bogryggene prøvede han ikke at ærgre sig over. Som andersenianer tillagde Dal sig privat en samling Andersen-litteratur uden ambitioner om bredde eller top.

Med sin datter Ea udgav Erik Dal i 1981 antologien *111 danske salmer*, med kommentarer, og det repræsenterer i virkeligheden et af de mere skjulte udgangspunkter for hans virke: hymnologi og sanghistorie. Som ung var han splittet mellem interesse for musik og litteratur, til han valgte tekstfaget. I hans egen hymnologiske bogsamling stod sjældne og unikke bøger, men forskningsfeltet havde han forladt. I 1968 blev det dog til en faksimileudgave af Hans Thomissøns *Psalmebog* fra 1569 med

efterskrift, fulgt op af en teknisk bedre og i hans efterskrift videnskabeligt ajourført andenudgave i 1997.

Med årene kom Erik Dal til at fatte interesse for bøger »an sich«, bøger forstået som udtryk for forhold i kultur- og menneskeliv ud over dem, der rummes i indholdet, med andre ord som genstande til at samle på ud fra disciplinerne bibliofili og bogæstetik. Det førte til flere hæderspriser og til et værdsat forhold til Forening for Boghaandværk.

Specielt Universitets-Jubilæets danske Samfund (UJDS) fik i Erik Dal et medlem, hvis virke satte sig spor. Han var medlem af Samfundets styrelse fra 1959 til 1971, men havde allerede tidligere publiceret sig i dets skriftrække. I 1949 blev han belønnet med Københavns Universitets guldmedalje for en prisopgave om studiet af folkevisemelodier og fik en tilsvarende guldmedalje fra Aarhus Universitet i 1952 for en oversigt over studiet af folkeviseteksterne. De to afhandlinger blev sammenarbejdet til en veritabel hånd- og grundbog i folkevisernes udgivelseshistorie, *Nordisk folkeviseforskning siden 1800* (UJDS nr. 376), 1956. Den yder meget mere, end titlen angiver, og er lige efterspurgt af kendere og begyndere, desværre for længst udsolgt.

Et andet projekt for UJDS blev udfyldningen af en ambitiøs plan om udgivelse af *Danske Metrikere*, I-VI, omfattende to afdelinger, tekster fra 1606-1740 og tekster fra 1740-1840. Initiativet kom fra Dals universitetslærer, professor i dansk litteratur Ejnar Thomsen (til hvem han i 1947 afleverede sin specialeopgave om barokmetrikeren Søren Poulsen Gotlænder Judichær). Udgaven var på UJDS' opfordring i 1945 blevet igangsat det følgende år af metrikeren og vers- og sanghistorikeren Arthur Arnholtz, der havde betinget sig medvirken af to endnu studerende versinteresserede, nemlig Erik Dal og hans 2 år ældre studiekammerat Aage Kabell. Bind I *Fra Bielke til Gerner* (dvs. 1606-1690) udkom i 1953 med alle tre udgivere på omslag og titelblad. Bind II *Judichær* (dvs. 1650-1671) fra 1954 stod Arnholtz og Dal for, med tak i forordet til Aage Kabell. Formuleringen dækker over, at de tres samarbejde på udgaven var blevet sprængt på grund af uforligelige faglige og personlige modsætninger mellem Arnholtz og Kabell. Årsagen var, at Kabells disputats *Studier i metrik. III. Systematisk*, 1952, i bedømmelsesudvalget var blevet afvist af Arnholtz, men båret igennem af Ejnar Thomsen og L.L. Hammerich. Arnholtz, der på sit fags vegne kunne have en jernnæve i en fløjlshandske, opponerede skarpt ved handlingen, og UJDS' årbog *Danske Studier* optog – med Thomsen som redaktør og Dal som medvirkende! – i udvidet form meningsudvekslingen mellem de to i sin

årgang 1952, s. 76-117. Her erklærede Arnholtz afsluttende Kabells teori om metrik for uværdig til doktorgraden uden at betvivle, at han som forsker ellers nok kunne fortjene den, og Kabell kaldte i sin konklusion Arnholtz' teori om metrik meget skadelig for al digtekunst, dersom den ikke lykkeligvis var udformet så ulæseligt, som tilfældet var. De to havde ikke mere at tale om. Erik Dal, der givet af natur var det fredsommeligste gemyt i trekløveret, var meget tilbageholdende med at fælde dom over sine to, som han siger, »lærdere« kolleger. Måske han inderst inde syntes, at Arnholtz havde været for barsk – i hvert fald noterede han, at hans forhold til Arnholtz faldt nogle varmegrader på grund af dennes holdning til Kabell i 1960'erne. I sine mindeord ved Arnholtz' død i 1973, holdt ved medlemsmødet i Videnskabernes Selskab 8. marts 1974, erindrer Dal sin prekære position mellem Arnholtz og Kabell som en »i overordentlig grad tertium non gaudens« – altså en konflikt-ulysten og tvangsindlagt tilskuer. Duellen i *Danske Studier* 1952 kommenterer han sammesteds som »tætte sider« med »diverse slags avner, men også mange kærner« – rækkefølgen er typisk for det positive indtryk, Dal helst ville slutte sagsbehandlinger med. Uden at gå i detaljer finder han »fejl, ubehændigheder og uforståeligt stærke reaktioner på begge sider«. Der kom dog endnu et bind II A af udgaven, nemlig det af Erik Dal skrevne kommentarbind *Indledning til Judichær*, 1960. Det blev antaget som disputatsen *Judichær, hans værk og hans kilder* og forsvarede 5. maj 1960. Fremstillingen er et perfekt informeret og bundsolidt lærdomshistorisk arbejde, som ingen, der arbejder med dansk barok, må overse, men trods stoffet er afhandlingen ikke videre metrisk orienteret og slet ikke teoretiserende. Dal husker selv, at han psykologisk var »færdig« med området metrik allerede før forsvaret. Kabell havde definitivt afslået at genoptage udgivelsen af *Danske Metrikere*. Hans sprænglærde og dybtgående delindledninger og noter til de autentiske tekster i bind I er nedfældet på manuskriptsider af mere eller mindre færdig karakter, affattet før bruddet. De skulle oprindeligt have været justeret efter Arnholtz' samlende, men under de ulykkelige omstændigheder uskrevne indledning til barokbindene. Ved Kabells død i 1981 havde den akademiske verden flyttet sig så meget, at hans udkast på én og samme tid var for udførligt lærd og tog for meget for givet og altså måtte revideres og ajourføres, men af hvem? Sagen hvilede meget længe, men UJDS håber i løbet af overskuelig tid med udgangspunkt i disse efterladte papirer at kunne trykke et kommentarbind til bind I ved Vibeke A. Pedersen. Hun havde på den skæbnets dato 11. september 2001 haft en grundig samtale med Erik Dal i hans arbejdsværelse hjemme om fuldførelsen af kommentaren,

som hun gik fra med en lille stak prosodiske bøger som foræring samt en fornemmelse af at være udpeget til arving.

UJDS udsendte 1952-1955 sin årbog *Danske Studier* i 5 hæfter (med et ekstranummer i 1954 i 200-året for Holbergs død) »under medvirkning af Erik Dal«. Redaktøren, Ejnar Thomsen, satte ham i lære. Efter dennes uventede død som 59-årig i 1956 rykkede Dal op og sad som litterær redaktør 1956-1977, først med ordbogsfilologen og grammatikeren Aage Hansen som medredaktør, fra 1973 med filologen og ordsprogshistorikeren Iver Kjær. Dals tilknytning til *Danske Studier* betød en omgående udvidelse af tidsskriftets stof om folkeviser og folkeminder – og dermed en art tilbagevenden til de første 12 år af dets eksistens, da Axel Olrik (sammen med filologen Marius Kristensen) var redaktør. Dals gode personlige forbindelser til international folkløse- og folkeviseforskning i kraft af aktivitet bl.a. for International Folk Music Council 1956-1969 og hans forfatterskab i øvrigt var navnlig synlige i årbogens anmeldelsessektion, hvor han offentliggjorde vidende forskningsoversigter og tolerante recensioner ud fra publikationer, han havde fået tilsendt privat som ven og bekendt af forskerne. I sin sidste årgang ved roret, 1977, kunne Dal triumferende lade Jørgen Lorenzen, folkeviseforsker af næste generation, skrive om den fuldbyrdede udgave af *Danmarks gamle Folkeviser*, I-XII. Som enhver kan konstatere, forsvandt vægten på folkeviser fra *Danske Studier*, da Dal trak sig tilbage og remplaceredes af undertegnede, ikke af animositet over for genren, men bl.a. fordi folkeminder- og folkeviseforskning i 1970'erne blev mere sociologisk og politisk orienteret og også fik andre publikationskanaler end det fortrinsvis positivistiske *Danske Studier*.

UJDS, som i rundt regnet et halvt århundrede tegnedes af formanden, sproghistorikeren Johs. Brøndum-Nielsen, og sekretæren, dialektologen Poul Andersen, bestilte allerede i 1954 Erik Dal til at skitsere slutudgivelsen af storværket *Danmarks gamle Folkeviser* (*DgF*). Bind I var kommet i 1853, men det kneb på grund af nogle ulykkeligt tidlige dødsfald (Svend Grundtvig 1883 og Axel Olrik 1917) med at få det oprindelige enmandsføretagende bragt til ende. Ved H. Grüner-Nielsens død i 1953 syntes værket endeligt sat i stå med 9 tekstbind. Dal forfattede med delvis hjælp af vennen, musikprofessor Nils Schiørring, en forbilledlig klar oversigt over, hvad der var gjort, og hvad der skulle og realistisk set kunne gøres (trykt i *Danske Studier* 1955, s. 63-76). UJDS overdrog herefter opgaven til ham med assistance af den unge danske folklorist Iørn Piø og den svenske folkeviseforsker Karl-Ivar Hildeman, hvis disputats om

historiske viser (*Politiska visor från Sveriges senmedeltid*, 1950) både forsinkede og forbedrede det endelige resultat. Dals organisationstalent kom til lykkelig udfoldelse med det 10. og sidste tekstbind i 1965, hvis indhold bestod af tillæg og tilføjelser til de 9 foregående. Et fotooptryk af alt det udkomne fulgte 1966-1967. Nået så langt mærkede Dal, at emnet på en måde visnede for ham. Ikke desto mindre holdt han ud til 1976, da melodibind XI kunne udsendes sammen med et særdeles givende registerbind XII ved en til formålet nedsat forskergruppe. Hele værket havde da som projekt eksisteret i 133 år med 5 forskergenerationer involveret, og Dal anså selv sin medvirken ved det og ved dets afslutning for sit livs vigtigste faglige enkeltydelse. Sit eget private punktum satte han ved samme år at afhænde sin samling af nordisk folkeviselitteratur, hvis over 20 hyldemeter han vurderede til at være den største i privateje; den endte på Odense Universitetsbibliotek. Afskeden var definitiv. Sine egne folkevisestudier fradømte han – om end lidt tøvende – originale synspunkter og medgav, at de næppe ville kunne forny forskningen. Det var konsekvent, at da Det Humanistiske Fakultet ved Københavns Universitet oprettede et center for studiet af dansk folkevisekultur 1550-1700, der fungerede fra maj 1993 til september 1998, lod Erik Dal sig ikke lokke til så meget som en seminaropræden. Han ville heller ikke se det resulterende firebindsværk med specialundersøgelser, *Svøbt i mår*, 1999-2002, men kommenterede tørt og kontant, at titlen var fin på dansk, men bibliografisk upraktisk uden for Danmark på grund af de der ukendte bogstaver »ø« og »å«. Selv tilbud om særtryk af enkeltkapitler blev venligt afslået med den reelle begrundelse, at han ikke agtede at læse dem.

Erik Dal karakteriserer i en oversigt over »Folkeviselitteratur 1962« (dvs. 8 vægtige titler fra udlandet) sig selv som en forsker og anmelder, »hvis blik og pen iøvrigt ikke af naturen hører til de skarpt dissekerende« (*Danske Studier* 1963, s. 83). Andetsteds vurderer han, at nye tanker og ideer er sjældne i hans produktion, der dels består af ordnende material-samlinger, dels af rene udgivelser. Et enkelt mindre arbejde – affattet med især filologisk bistand fra romanisten Povl Skårup – tog dog karakter af en motivstudie bl.a. ud fra en salme af metrikeren Niels Heldvad trykt ca. 1623, *The Ages of Man and the Months of the Year*, udgivet af Videnskaberne Selskab i 1980, med kim i et privattryk af salmen fra 1959. Normalt foretrak Dal at forsyne sine læsere med ædruelige og efterprøvede oplysninger frem for at skitsere store sammenhænge eller vove originale fortolkninger. Heri lignede han den 26 år ældre Andersen-forsker og ven, H. Topsøe-Jensen, med hvem han også kunne enes i afstandtagen fra

subtile tekstanalyser »med de allersværeste kinesiske Ord«. Hans slutplan for *DgF* renoncerer »i første omgang« på et folkloristisk motivregister a la Stith Thompsons (der ikke har indarbejdet værket) og jugerer om Svend Grundtvigs påtænkte perspektiverende tilbageblik på »Kæmpevisens Natur og Historie«, at det med al respekt for hans videnskabelighed »ville have været hjemfalden til ret hurtig forældelse« (*Danske Studier* 1955, s. 73-75). Han indrømmede åbent sin manglende sans for teori, filosofi og metodedebat og var inden for danskfaget hverken tilhænger af den politiserende kulturradikalisme- og/eller marxisme-fløj eller af Aage Henriksens og hans skoles psykologiserende eksistentialisme. I minderorden om Arnholtz fra 1974 beklager han sig over tiårets »glædeløse, menneskefjendske og amuiske pseudovidenskabelighed«. Han interesserede sig ikke for politik, fordi det politiske liv forekom ham at være et taktisk spil efterfulgt af en ikke-sagkyndig beslutningsproces. Han var i langt højere grad diplomat end politiker, savnede evne til at skændes. Navnlig efter 1968 sås tydeligere og tydeligere noget bevidst anakronistisk, noget pointeret gammeldags, noget æstetisk sirligt hos ham, i reglen formuleret uden malice, let resigneret. I selvbiografien til Ordenskapitlet beskriver han sit ægteskab som et meget gammeldags forhold, med størst mulig støtte til den ude- og hjemmearbejdende ægtemand; i øvrigt virkede hans hustru, der havde været professionel korrekturlæser på Gyldendal, med på en del af hans publikationer. Dal leverer den formel for sin psyke, at han både havde behov for at blive støttet og nærrede afsky for at blive skubbet. Lykken ved ægteskabet kunne for ham aldrig rokkes eller betvivles og danner baggrunden for hans mangesidede og produktive indsats – som det hedder i nyere sprog, var hans hemmelighed en absolut tryghed på hjemmefronten.

Erik Dals meninger hørte hjemme i en konservativt opfattet tilværelse. Han finansierede sin egen studietid privat under tålmodig accept af en spartansk levestil og var ingen tilhænger af senere tiders lån eller støtte til studerende. Han var imod udleveringen af de arnamagnæanske håndskrifter til Island, men af sobre grunde. Overhovedet lod han sig ikke personligt gå på af ret meget. Måske det var en gevinst ved hans mangesidighed, at der altid var noget vellykket og interessant at søge tilflugt i. Han var god til at mediere og bringe stagnerende eller strandede udgaver og projekter i fart igen. Nære medarbejdere nød godt af hans omhu og interesse for enkeltsager, fjernere (dvs. ulønnede) udgivere og kommentatorer fik dårlig samvittighed af respekt for hans personlighed. Festskriftet på hans 60-års dag hed på H.C. Andersensk »Hvad Fatter gør ...«, men

i Dals tilfælde var det dog, mere end frygt for hans vrede, den faderlige omsorg og antydende bekymring, der virkede på sendrægtige arbejdere i den akademiske vingård. På tomandshånd kunne han indrømme, stadig i urbane vendinger, at han ikke var helt blottet for talent til at blive vred, han kunne faktisk godt »fnyse«. I mere offentlige forhandlinger var det stærkt, når han karakteriserede noget som »ærgeligt«, næste grad hed »forkasteligt«, og sidste grad lød: »Det er en uting«, ledsaget af et bestemt drag om munden til vitterlighed om, at det pågældende emne dermed var uddebatteret og den involverede person droppet af de civiliseredes tal. Omvendt kunne han, når han fik en eller anden overraskende baggrund belyst, klare op i et befriende smil med et varmt glimt i de brune øjne. Dals personlighed kaldte netop på let forældede gloser som »polisk« og »skælmsk«. Han var underfundig i sit sprog, aldrig banal. Forstod nogen ikke temmelig specielle litterære allusioner – som fx det er »ikke vildtyskens skyld« (*Danske Studier 1963*, s. 90, der afspejler sprogbrug i J.H. Wessels Goethe-parodi »Stella«) – var der ingen hjælpende hånd fra hans side. Selv tillod han sig små særheder og oprør over for Retskrivningsordbogens dessiner, fx satte han vist nok principielt ikke tegn foran et »men« og foretrak »x« for »ks-« i »text«, »vexelvirkning«, »eksempel«, »eksistere«, »expert« og »sex« (talordet). Han sammenskrev »overfor« og »indenfor«, hvad enten ordene var præpositioner eller adverbier, og ligeledes »idag«, »i år«, »omend«, »altfor« og »iøvrigt« i efterligning af adskillige guldalderforfattere. Hans ordenssans gav sig også sprogligt udslag i forsættelsen af E-skalaen fra fornavnene Erik og Estrid i børnenes dobbeltalfabeterende Ea og Ebbe – så var den kvartet nivelleret.

Erik Dal kunne nok virke sagtmodig og distræt på dem, der ikke kendte ham. Han var imidlertid langt fra ubeslutsom, og det distante væsen dækkede over et disciplineret, altså realistisk, engagement. Han hvilede i sig selv og sit harmoniske familieliv og kunne fra fornuftigt indrettede og normalt ikke-ophidsende arbejdspladser sprede ro omkring sig ved kyndig og redebon hjælpsomhed. Hørte han om en yngre kollegas interesse for et specielt felt, kunne det udløse en byge af særtryk fra ham til yderligere orientering. Professionelt var han beskeden på egne vegne, vidste nøje, hvor hans begrænsninger lå, og fik til glæde og nytte for omgivelserne gjort en dyd af dem – dog altid diskret og til egen brug mere end udadtil. 1984-parten af hans selvbiografi ender i et ønske om, at ingen vil lade sig rive hen til at betegne ham som betydelig. Hans livs indsats fik imidlertid betydning på så mange områder, at man nok i Universitets-Jubilæets danske Samfunds talerør kan tillade sig at modsige ham

på dette punkt. Han gjorde, som det hedder på underdrivende nudansk, en forskel. Generelt efterlader hans private selvbiografi et indtryk af et liv med tilfredshed. Hvad der ikke er det samme som selvtilfredshed. Det signalerer blot, at der har været lykkeligt lidt at fortryde i en tilværelse rig på medgang og arm på konflikter. I 1993 opsummerede Erik Dal sine tre selvbiografier i slutordet: taknemlighed.

Flemming Lundgreen-Nielsen